

Corporate Characteristics and Aggressive Financial Reporting

Saeedeh Peyvandi

Ph.D., Department of Accounting, Faculty of Social Sciences, International Imam Khomeini University, Qazvin, Iran. E-mail: speyvandi1369@yahoo.com

Abstract

Objective: Aggressive financial reporting is the opposite of conservative financial reporting, which means using a low degree of conservatism in preparing financial statements. Some firms are currently involved in aggressive financial reporting to conceal their adverse conditions such that they release good news, yet withhold bad news; thereby an unreal image is shown. As the release of bad news runs the risk of corporate information users including creditors and shareholders' sustaining considerable damage. The purpose of this survey, which was conducted by survey method, is to study Corporate characteristics influencing the Aggressive financial reporting.

Methods: In order to achieve the above goal, the indicators of this type of reports and factors influencing were prepared by conducting interviews with experts in the accounting and auditing profession and then testing it through a questionnaire. The validity of the indicators and factors influencing was examined through structural equation modeling.

Results: Findings showed that the Corporate characteristics (corporate operational characteristic and corporate governance characteristic) are effective on Aggressive financial reporting and obtained indicators (the existence of Misstatement, unresolved Misstatement in different years, lack of provisions, negative annual adjustments, Unusual changes in sales, Fraud, CEO Changes, executive compensation, Production of non-essential goods and Monopoly firms) and factors influencing (consolidated company, Economic Conditions, Firm size, personal characteristics and attributes of manager, Political Connection, auditing Risk, auditor characteristics, board of directors financial literacy) have sufficient validity.

Conclusion: The final pattern also has a good fit.

Keywords: Aggressive financial reporting, Corporate governance characteristic, Corporate operational characteristic.

Citation: Peyvandi, Saeedeh (2022). Corporate characteristics and aggressive financial reporting. *Accounting and Auditing Review*, 29(2), 242-263. (in Persian)

ویژگی‌های شرکت و گزارشگری مالی جسورانه

سعیده پیوندی

دکتری، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران. رایانامه: speyvandi1369@yahoo.com

چکیده

هدف: گزارش‌های مالی جسورانه در مقابل گزارش‌های مالی محافظه‌کارانه قرار دارد و مفهوم آن، به‌کارگیری درجه پایینی از محافظه‌کاری در تهیه صورت‌های مالی است. در این نوع گزارش‌ها، تمایل به انتشار اخبار خوب و منتشر نکردن اخبار بد وجود دارد. هدف پژوهش حاضر که به‌روش پیمایشی اجرا شده، بررسی اثر ویژگی‌های شرکت بر گزارشگری مالی جسورانه است.

روش: برای دستیابی به هدف پژوهش، شاخص‌های این نوع گزارش و عوامل مؤثر بر آن، از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران حرفه حسابداری و حسابرسی به‌دست آمد و بر اساس این اطلاعات، پرسش‌نامه‌ای تدوین و توزیع شد. اعتبارسنجی شاخص‌ها و عوامل به‌دست آمده و نیز اثرگذاری آنها، از طریق مدل‌سازی معادلات ساختاری بررسی شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که ویژگی‌های شرکت، شامل ویژگی‌های عملیاتی و راهبری بر گزارشگری مالی جسورانه تأثیر معناداری دارد. اعتبار شاخص‌های به‌دست‌آمده تأیید شد. این شاخص‌ها عبارت بودند از: تحریف، تحریف‌های برطرف‌نشده در سال‌های مختلف، عدم ذخیره‌گیری، تعدیل‌های سنواتی منفی، تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش، تقلب، تغییر مداوم هیئت‌مدیره، پاداش مدیران، تولید کالاهای غیراساسی و شرکت‌های انحصاری. عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی جسورانه نیز عبارت بودند از: شرکت‌های تلفیقی، شرایط نامساعد اقتصادی، اندازه شرکت، ویژگی‌های شخصیتی مدیر، ارتباطات سیاسی، ریسک حسابرسی، ویژگی‌های حسابرس و عدم تخصص مالی اعضای هیئت‌مدیره.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد الگوی نهایی برازش مطلوبی دارد.

کلیدواژه‌ها: گزارش‌های مالی جسورانه، ویژگی‌های راهبری شرکت، ویژگی‌های عملیاتی.

استناد: پیوندی، سعیده (۱۴۰۱). ویژگی‌های شرکت و گزارشگری مالی جسورانه. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۹(۲)، ۲۴۲-۲۶۳.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۶

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۰/۰۹/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۴/۲۸

doi: <https://doi.org/10.22059/ACCTGREV.2022.330927.1008597>

بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۴۰۱، دوره ۲۹، شماره ۲، صص. ۲۴۲-۲۶۳

ناشر: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نویسندگان

مقدمه

گزارش‌های مالی جسورانه^۱ به نوعی از گزارش‌های مالی گفته می‌شود که مدیران به منظور دستیابی به اهداف خود از طریق استانداردهای حسابداری، سعی بر رعایت شکل معامله داشته و به محتوای معامله توجهی نمی‌کنند (نلسون^۲، ۲۰۰۳). به اعتقاد گرینر، پومر و استرن^۳ (۲۰۱۵) در صورتی که تنها تأکید اصلی حساب‌برسان نیز بر رعایت قواعد باشد و در معاملات به مسئله رجحان محتوا بر شکل توجهی نکنند، این موضوع موجب می‌شود که مدیران از رفتار فرصت‌طلبانه ناشی از استانداردهای حسابداری، برای رسیدن به اهداف خود استفاده نمایند و صورت‌های مالی را به صورت جسورانه تهیه کنند. این گزارش‌ها که از واقعیت انحراف دارد، نمی‌تواند برای تصمیم‌گیری، مطلوب باشد؛ بنابراین سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان، از این اطلاعات نادرست آسیب خواهند دید. لذا شناسایی گزارش‌های مالی جسورانه شرکت‌ها و نیز بررسی این موضوع که آیا ویژگی‌های شرکت، به ارائه گزارش‌های مالی جسورانه توسط مدیریت منجر می‌شود یا خیر، اهمیت خاصی دارد و هدف اصلی پژوهش است. برای دستیابی به هدف فوق، ابتدا شاخص‌هایی برای شناسایی گزارش‌های مالی جسورانه به دست می‌آید. سپس عوامل و ویژگی‌هایی از شرکت که می‌تواند بر این گزارش‌ها مؤثر باشد، شناسایی می‌شود و در نهایت، اثر عوامل شناسایی شده بر گزارش‌های مالی جسورانه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده، از شاخص‌های مختلفی برای شناسایی گزارش‌های جسورانه استفاده شده است. در پژوهش عبدالمجید و اولمان^۴ (۲۰۱۳) از شاخص مدیریت سود، در پژوهش پاتلی و پدیرینی^۵ (۲۰۱۵) از شاخص تجدید ارائه و در پژوهش یو، تیان و ژانگ^۶ (۲۰۱۳) از شاخص متضاد محافظه‌کاری استفاده شده است.

با وجود اهمیت موضوع جسورانه‌بودن گزارش‌ها و اثرهای نامطلوب آن بر تصمیم‌کنندگان، پژوهش‌های محدودی در خصوص جسورانه‌بودن گزارش‌ها انجام شده است و در مجموع، این پژوهش‌ها فقط از سه شاخص فوق، استفاده کرده‌اند؛ بنابراین در پژوهش حاضر، سایر شاخص‌های گزارشگری جسورانه شناسایی و بررسی شده است.

همچنین در خصوص استفاده از شاخص‌های موجود نیز اختلاف نظرهایی وجود دارد. برای مثال، عبدالمجید و اولمان (۲۰۱۳)، مدیریت سود را معادل گزارش‌های مالی جسورانه در نظر گرفته‌اند؛ در حالی که راشماواتی و مارتانی^۷ (۲۰۱۷) در پژوهش خود از شاخص مدیریت سود افزایشی بهره برده و استدلال کرده‌اند که گزارش‌های مالی جسورانه، به‌عنوان استفاده نادرست مدیر از ارقام تعهدی اختیاری برای گزارش کردن درآمدهای مالی بالاتر است.

از طرف دیگر، در خصوص عوامل مؤثر بر این نوع گزارش‌ها نیز، پژوهش‌های اندکی انجام شده است و در هر یک از آنها، فقط اثر یک عامل بر متغیر گزارشگری مالی جسورانه مورد بررسی قرار گرفته است؛ در حالی که در این پژوهش، ضمن شناسایی عوامل اثرگذار جدید بر گزارشگری مالی جسورانه، اثر آنها نیز بر جسورانه‌بودن به صورت هم‌زمان بررسی شده است.

1. Aggressive
2. Nelson
3. Grenier, Pomeroy & Stern
4. Abdel-Meguid & Ullman
5. Patelli & Perini
6. Yu, Tian & Zhang
7. Rachmawati & Martani

در این پژوهش از طریق مصاحبه با مدیران ارشد حسابرسی و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با داشتن حداقل ۵ سال سابقه کار، شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه و عوامل مؤثر بر آن، شناسایی شد و پس از تدوین گزاره‌های مربوطه، پرسش‌نامه‌ای تهیه شد و بین اعضای انجمن مدیران مالی ایران توزیع گردید. اعتبارسنجی شاخص‌ها و عوامل به‌دست‌آمده و نیز، بررسی اثرگذاری آنها از طریق مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار پی‌ال‌اس انجام شد.

پیشینه نظری پژوهش

گزارش‌هایی جسورانه است که در آن، سطح پایینی از محافظه‌کاری به کار رفته باشد. انتشار اخبار خوب و عدم انتشار اخبار بد که در نهایت به تأخیر شناسایی زیان‌ها و تسریع شناسایی سودها منجر می‌شود، از ویژگی‌های این گزارش‌هاست (یو و همکاران، ۲۰۱۳). هدف مدیریت از ارائه این گزارش‌ها، مطلوب نشان دادن وضعیت شرکت به‌صورت غیرواقعی است. فرانک، لینچ و ژائو^۱ (۲۰۱۸) گزارشگری جسورانه را ترکیبی از گزارشگری مالی جسورانه و گزارشگری مالیاتی جسورانه تعریف کرده‌اند. منظور از گزارشگری مالی جسورانه، استفاده مدیر از ارقام تعهدی اختیاری برای گزارش کردن سود مالی بیشتر و منظور از گزارشگری مالیاتی جسورانه، استفاده از استراتژی اجتناب مالیاتی برای کاهش سود مشمول مالیات است.

مطالعه پیشینه پژوهش‌ها نشان می‌دهد که متضاد محافظه‌کاری، مدیریت سود و تجدید ارائه، از پُرکاربردترین شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه است. تجدید ارائه صورت‌های مالی، به معنی ارائه مجدد اطلاعات مالی سال گذشته، به‌منظور اصلاح اطلاعات نادرست یا افزایش قابلیت مقایسه می‌باشد. زمانی که اشتباه محاسباتی، اشتباه در رویه‌ها، تغییر در روش‌ها یا تفسیر نادرست واقعیت‌ها وجود داشته باشد، تجدید ارائه انجام می‌شود. پاتلی و پدیرینی (۲۰۱۵) بیان نمودند که گزارش مالی جسورانه، نوعی گزارش مالی است که در نهایت به تجدید ارائه منجر می‌شود. استدلال آنها در استفاده از شاخص تجدید ارائه، بررسی فهرست جامعی از عوامل تعیین‌کننده گزارش‌های مالی جسورانه، از جمله کیفیت ارقام تعهدی، عملکرد حسابداری، معیارهای غیرمالی و ارقام خارج از ترازنامه است.

در مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، محافظه‌کاری به این صورت تعریف شده است: «کاربرد درجه‌ای از مراقبت که در اعمال قضاوت برای برآورد در موقعیت ابهام مورد نیاز است؛ به‌گونه‌ای که درآمدها یا دارایی‌ها بیشتر از واقع و هزینه‌ها یا بدهی‌ها کمتر از واقع ارائه نشود». در محافظه‌کاری، درآمدها و دارایی‌ها بیشتر از واقع و هزینه‌ها یا بدهی‌ها کمتر از واقع ارائه نمی‌شود. محافظه‌کاری به دو نوع شرطی و غیرشرطی دسته‌بندی می‌شود. محافظه‌کاری غیرشرطی، در زمان شناسایی اولیه انجام می‌گیرد؛ اما محافظه‌کاری شرطی، برای تسریع در شناسایی زیان‌ها و شناسایی با تأخیر سودها به کار می‌رود (قائم‌ی، کیانی و تقی‌زاده، ۱۳۹۳). در گزارش‌های جسورانه، درآمدها و دارایی‌ها به‌صورت غیرواقعی بیشتر نشان داده می‌شود تا سود افزایش یابد؛ به بیان دیگر محافظه‌کاری به‌عنوان یک سازوکار راهبردی، انگیزه‌های مدیریت را جهت تسریع در افشای اخبار خوب و تأخیر در افشای اخبار بد محدود می‌کند که این امر به کاهش

هزینه‌های نمایندگی و کاهش مدیریت سود منجر می‌شود. لذا شاخص محافظه‌کاری نقطه مقابل جسورانه‌بودن است (یو و همکاران، ۲۰۱۳).

مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیران، از قضاوت‌های خود در گزارش‌های مالی استفاده نمایند تا گزارش‌های مالی خود را تغییر دهند و در برخی موارد این موضوع در جهت گمراه کردن ذی‌نفعان در خصوص عملکرد اقتصادی شرکت انجام می‌گیرد (هیلی و والن^۱، ۱۹۹۹). طبق تئوری‌های مربوط به مدیریت سود، در خصوص مدیریت سود دو دیدگاه وجود دارد: دیدگاه رفتار فرصت‌طلبانه و مدیریت سود اثربخش. بر اساس دیدگاه رفتار فرصت‌طلبانه، مدیران به دنبال حداکثر کردن منافع شخصی خود هستند که در مواقع بسیاری با منافع سهام‌داران در تضاد است؛ ولی در مدیریت سود اثربخش، مدیریت سود به منظور بهبود وضعیت شرکت انجام می‌شود (مشایخی و عظیمی، ۱۳۹۵). از دیدگاه شمسایی (۱۳۹۲) مدیریت سود ناسالم به معنای مداخله و نفوذ مدیریت به منظور پنهان‌سازی عملکرد واقعی شرکت است. در واقع در مدیریت سود بد، عملکرد واقعی شرکت به واسطه ایجاد ثبت‌های تصنعی حسابداری پنهان می‌ماند. جسورانه‌بودن همان بخش از مدیریت سود است که ناسالم می‌باشد. عبدالمجید و همکاران (۲۰۱۳)، علت استفاده از شاخص مدیریت سود را استفاده مدیر از اقلام تعهدی اختیاری می‌دانند که بیانگر جسورانه‌بودن گزارش‌هاست.

پیشینه تجربی پژوهش

علی احمدی و سروش یار (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی نقش رویکردهای تدوین استانداردهای حسابداری و تخصص کاری حسابرس بر گزارشگری مالی متهورانه»، به بررسی نقش رویکرد تدوین استانداردها و تخصص کاری حسابرس بر گزارشگری متهورانه پرداختند. جامعه آماری پژوهش آنها شامل حسابرسان شاغل در حرفه حسابرسی و نمونه پژوهش آنها شامل ۱۲۰ نفر از حسابرسان بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که بین رویکردهای تدوین استانداردهای حسابداری و تخصص کاری حسابرس با گزارشگری مالی متهورانه رابطه وجود دارد. همچنین، نتایج پژوهش نشان داد هنگامی که رویکرد مبتنی بر قواعد استفاده شود، بین تخصص کاری حسابرس و گزارشگری مالی متهورانه رابطه وجود دارد؛ اما هنگامی که رویکرد مبتنی بر اصول حاکم باشد، بین تخصص کاری حسابرس و گزارشگری مالی متهورانه رابطه معناداری وجود ندارد.

رضازاده و بکشلو (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «گزارشگری مالی متهورانه و آگاهی بخشی قیمت سهام» رابطه بین گزارشگری مالی متهورانه و آگاهی بخشی قیمت سهام را بررسی کردند. اطلاعات مربوط به ۸۷ شرکت طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲ بررسی شد. نقطه مقابل گزارشگری محافظه‌کارانه، به عنوان معیار گزارشگری مالی متهورانه و هم‌زمانی تغییر بازده سهام با تغییرات بازده بازار به عنوان معیار آگاهی بخشی قیمت در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد که گزارشگری مالی متهورانه به آگاهی بخشی قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران آسیب می‌زند.

عبدالمجید و همکاران (۲۰۱۳) پژوهشی با عنوان «استقلال حسابرس، حاکمیت شرکتی و گزارش مالی جسورانه: تحلیل‌های تجربی» انجام دادند. در پژوهش آنها اثر استقلال حسابرس و حاکمیت شرکتی بر گزارشگری مالی جسورانه

بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۴ مورد بررسی قرار گرفت و جهت بررسی جسورانه‌بودن گزارش‌ها از شاخص مدیریت سود استفاده گردید. نتایج نشان داد که بین وابستگی حسابرس به صاحب کار و گزارشگری جسورانه رابطه مثبت وجود دارد. همچنین شدت رابطه مثبت فوق، با وجود حاکمیت شرکتی مناسب، کاهش پیدا کرد.

فرانک و همکاران (۲۰۱۸) نیز در پژوهشی با عنوان «آیا روش‌های ریسک شرکت نشان‌دهنده گزارشگری جسورانه است؟» به بررسی ریسک در شرکت‌ها و ارتباط آن با گزارشگری جسورانه پرداختند. نتایج نشان داد، بین ریسک و جسورانه‌بودن گزارش‌ها قبل از تصویب قانون سارینز آکسلی (دوره ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۰) رابطه مثبتی وجود دارد. این رابطه مثبت، پس از تصویب قانون SOX (دوره ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۷) و با افزایش نظارت‌ها کاهش پیدا کرد.

شناسایی این گزارش‌ها و عوامل مؤثر بر آن، به دلیل اثرگذاری آنها بر تصمیمات استفاده‌کنندگان از اهمیت خاصی برخوردار است. در پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده، در مجموع از مدیریت سود، متضاد محافظه‌کاری و تجدید ارائه، به‌عنوان شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه استفاده شده و اثر تعداد محدودی از عوامل بر آن بررسی شده است. هدف از پژوهش حاضر، شناسایی شاخص‌ها و عوامل دیگری از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران حرفه حسابداری و حسابرسی و نیز، بررسی اعتبار آنها از طریق پرسش‌نامه است.

یکی از فرضیه‌های اساسی تئوری نمایندگی، تضاد منافع بین مدیر و مالک است. وجود مشکل نمایندگی، ضرورت کنترل مدیران از طریق سهام‌داران را نشان می‌دهد. یکی از راه‌کارهای نظارت بر مدیران، بهره‌گیری از سازوکارهای حاکمیت شرکتی است (حساس یگانه، ۱۳۹۶). حاکمیت شرکتی در محدود کردن مدیریت درآمدها، نقش شایان توجهی دارد و ابزار مهمی برای حل مشکلات نمایندگی بین مدیران و سهامداران می‌باشد (پیسنل، پاپ و یانگ^۱، ۲۰۰۰). از طرف دیگر ویژگی‌های عملیاتی نیز می‌تواند زمینه‌ای را فراهم کند تا رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیر افزایش پیدا کرده یا برعکس، فرصت‌طلبی‌ها محدود شود. بنابراین منظور از بررسی عوامل مؤثر در این پژوهش، ویژگی‌های شرکت، شامل ویژگی‌های عملیاتی و ویژگی‌های راهبری است که اثر آن بر گزارشگری مالی جسورانه با استفاده از معادلات ساختاری در نرم‌افزار پی‌ال‌اس مورد بررسی قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به آنچه در بخش‌های قبل بیان گردید و عوامل و شاخص‌های به‌دست آمده از طریق مصاحبه، فرضیه اصلی زیر مطرح می‌گردد:

فرضیه اصلی: ویژگی‌های شرکت تأثیر معناداری بر گزارشگری مالی جسورانه آنها دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع ترکیبی اکتشافی است و به نوعی پژوهش پیمایشی محسوب می‌شود. در مرحله اول، پس از آماده‌کردن متن مصاحبه، برای تعیین مصاحبه‌شونده‌ها، از نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. این نوع از نمونه‌گیری، شامل انتخاب واحدها یا مورد‌های پژوهش بر اساس هدف پژوهش است (تدلی و تشکری^۲، ۲۰۰۹). بنابراین، نفر اول برای مصاحبه بر اساس هدف پژوهش از بین مدیران ارشد حسابرسی و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با داشتن حداقل ۵ سال سابقه کار انتخاب شد و پس از هماهنگی لازم، مصاحبه انجام شد. در این پژوهش از

نمونه‌گیری ارجاعی زنجیره‌ای (نوعی از نمونه‌گیری هدفمند) استفاده گردید و شخص اولی که با وی مصاحبه انجام شد، شخص دیگری را که نسبت به موضوع و زمینه مورد مطالعه آگاهی داشت، معرفی کرد و به همین ترتیب اشخاص دیگری برای مصاحبه پیشنهاد شدند.

در مصاحبه که از نوع نیمه‌ساختاریافته بود، ابتدا هدف پژوهش برای مصاحبه‌شونده بیان شد و ضمن مطرح کردن سؤال‌های از پیش طراحی‌شده، سؤال‌های دیگری نیز طی فرایند مصاحبه مطرح و توضیحات مصاحبه‌شونده شنیده شد. هنگامی که مصاحبه‌ها به حد اشباع رسید و گزاره جدیدی استخراج نشد، مصاحبه‌ها پایان یافت. در مجموع با دوازده نفر مصاحبه انجام شد.

برای بررسی و اعتبارسنجی عوامل مؤثر و همچنین، شاخص‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه، در مرحله دوم پرسش‌نامه‌ای طراحی گردید. شاخص‌ها، نشانه‌های عینی، قابل شناسایی و قابل اندازه‌گیری ابعاد مفهوم هستند، وجود یک پدیده را نمایان کرده و مشخص‌کننده آن هستند (کیوی و لوک وان، ۱۳۸۷). عوامل مؤثر نیز، مجموعه متغیرهای مستقلی است که بر متغیر وابسته (گزارشگری مالی جسورانه) اثر می‌گذارد.

پرسش‌نامه طراحی شده از سه بخش تشکیل شده بود: بخش اول، اطلاعات فردی مشارکت‌کنندگان؛ بخش دوم، سؤال‌های مربوط به شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه و بخش سوم، سؤال‌های مربوط به عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی جسورانه. به هر سؤال پرسش‌نامه از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) مطابق مقیاس لیکرت یک عدد تخصیص یافت. روایی پرسش‌نامه، نشان‌دهنده توانایی ابزار مدنظر در اندازه‌گیری صفتی است و آزمون برای اندازه‌گیری آن ساخته شده است که در این پژوهش از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران تأیید شد. پایایی نیز، نشان‌دهنده دقت، اعتمادپذیری و ثبات نتایج است و از طریق ضریب آلفای کرونباخ بررسی می‌شود. اگر ضریب آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷ باشد، نشان‌دهنده پایایی است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۶). پرسش‌نامه به روش نمونه‌گیری در دسترس در اختیار ۱۳ نفر از مدیران ارشد حسابداری و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با داشتن حداقل ۵ سال سابقه کار قرار گرفت و نظر آنها جمع‌آوری و اعمال شد. همچنین برای تأیید پایایی پرسش‌نامه، به روش نمونه‌گیری در دسترس بین ۴۰ نفر از افراد مذکور از طریق پست الکترونیک توزیع و ۳۰ پرسش‌نامه تکمیل شده برگشت. اطلاعات در نرم‌افزار اسپاس‌اس وارد شد و در نهایت ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۸۸ به‌دست آمد.

لینک پرسش‌نامه تأیید شده برای اجرای آنلاین پرسش‌نامه آماده شد. اعضای انجمن مدیران مالی ایران به‌عنوان جامعه مخاطب پرسش‌نامه انتخاب شد. با توجه به مشخص بودن تعداد جامعه آماری (۹۴۳ نفر) و اطلاعات تماس آنها، لینک پرسش‌نامه پس از تماس با آنها و هماهنگی، از طریق پیامک، واتساپ یا پست الکترونیک ارسال و تعداد ۱۶۱ پرسش‌نامه کامل جمع‌آوری شد. نتایج پرسش‌نامه گردآوری و استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار پی‌ال‌اس بررسی شد. وجود متغیرهای پنهان (مکنون) مرتبه‌های اول و دوم، حجم نمونه اندک، داده‌های غیرنرمال و قدرت پیش‌بینی مناسب، از مهم‌ترین دلایل استفاده از نرم‌افزار پی‌ال‌اس است. مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) روشی مناسب برای بررسی و تشریح روابط میان متغیرهای پنهانی است که توسط متغیرهای آشکار سنجیده شده‌اند. این معادلات همه روابط میان سازهایی (متغیرهای مکنون) را که در تحلیل وجود دارند، ترسیم می‌کند. سازه‌ها همان عناصر

غیرقابل بررسی یا مکنون (پنهان) هستند که با یک یا چند متغیر مشاهده شده (شاخص یا سؤال‌های پرسش‌نامه) می‌توان آنها را تعریف نمود. پس از ساخت مدل، برازش (مناسب بودن) مدل بر اساس داده‌هایی بررسی می‌شود که نمونه آماری در پاسخ به سؤال‌های ابزار اندازه‌گیری (متغیرهای آشکار) داده است. برای تحلیل، کلیه متغیرهای مشاهده شده (سؤال‌های بخش اول پرسش‌نامه / سنج‌های گزارشگری مالی جسورانه) در سه سازه مرتبه اول «صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی»، «مدیریت»^۲ و «شرکت»^۳، طبقه‌بندی شد که به ترتیب با نماد FS، M و F نشان‌گذاری شده است. همچنین، کلیه متغیرهای مشاهده شده (سؤال‌های بخش دوم پرسش‌نامه / عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی جسورانه) در دو سازه مرتبه اول «ویژگی‌های عملیاتی شرکت»^۴ و «ویژگی‌های راهبردی شرکتی»^۵ طبقه‌بندی گردید که به ترتیب با نماد CO و CG نشان‌گذاری شده است. مرتبه متغیرها به فاصله آنها از شاخص‌ها (سؤال‌های پرسش‌نامه) اشاره دارد. صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی، مدیریت و شرکت، ابعاد سازه «گزارشگری مالی جسورانه» و ویژگی‌های عملیاتی و ویژگی‌های راهبردی شرکت، ابعاد سازه «ویژگی‌های شرکت» هستند و به این دلیل که درست بعد از شاخص‌ها (سؤال‌ها) رسم می‌شوند، متغیرهای پنهان مرتبه اول نام می‌گیرند. برای سهولت در تحلیل، به هر یک از سؤال‌های پرسش‌نامه، برچسبی داده شد که در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌ها و سازه‌ها

سازه‌های مرتبه اول	نماد متغیرهای مشاهده شده	سؤال‌های پرسش‌نامه	برچسب هر یک از سؤال‌های پرسش‌نامه
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی FS	Q _۱	۱. وجود تحریف در گزارش‌های حسابرسی که اثر با اهمیتی بر سود دارد و در بند شرط هم ارائه می‌شود، نشان‌دهنده از جسورانه‌بودن گزارش‌های مالی شرکت است.	وجود تحریف در گزارشگری مالی جسورانه
	Q _۲	۲. در صورتی که حداقل یک بند تحریف مشخص، در بیش از یک سال، در گزارش‌های حسابرسی تکرار شده و به بیش نمایی سود منجر شود، نشان‌دهنده جسورانه‌بودن گزارش‌های مالی شرکت است.	تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف
	Q _۴	۴. در صورتی که مدیریت ذخیره کافی بابت مالیات، مطالبات مشکوک‌الوصول و این قبیل منظور نکرده باشد می‌توان نتیجه گرفت که ارائه گزارش‌ها به صورت جسورانه بوده است.	ذخیره نگرفتن یا به اندازه کافی شناسایی نکردن
	Q _۵	۵. وجود تعدیلات سنواتی منفی در صورت‌های مالی سال جاری نشانگر جسورانه‌بودن گزارش‌های مالی سال یا سال‌های مالی گذشته است.	وجود تعدیلات سنواتی منفی
	Q _۷	۷. افزایش چشمگیر در مقدار فروش بدون دلایل توجیهی مناسب، مصداق بارز جسورانه‌بودن گزارش‌های مالی است.	تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش

1. Financial Statements & Auditing report
2. Management
3. Firm
4. Corporate operational characteristic
5. Corporate governance characteristics

ادامه جدول ۱

سازه‌های مرتبه اول	نماد متغیرهای مشاهده شده	سؤال‌های پرسش‌نامه	برچسب هر یک از سؤال‌های پرسش‌نامه
مدیریت M	Q _۳	۳. از آنجایی که گزارش‌های مالی جسورانه هدفمند است می‌توان آن را معادل تقلب در نظر گرفت.	تقلب در صورت‌های مالی
	Q _۶	۶. گزارش‌هایی جسورانه است که EPS پیش‌بینی شده توسط مدیر به مراتب بیشتر از EPS حسابرسی شده صورت‌های مالی باشد.	تفاوت EPS واقعی و پیش‌بینی شده
	Q _۸	۸. کوتاه بودن دوره تصدی اعضای هیئت‌مدیره یا مدیرعامل سنجه مناسبی از جسورانه بودن گزارش‌های مالی است.	تغییر مداوم هیئت مدیره
	Q _{۱۰}	۱۰. مدیران با داشتن افقی کوتاه‌مدت به دنبال افزایش سود و در نتیجه افزایش پاداش است؛ لذا اقدام به ارائه گزارش‌های مالی به صورت جسورانه می‌کنند.	پاداش مدیران
شرکت F	Q _۹	۹. ارائه گزارش‌های جسورانه توسط شرکت‌هایی صورت می‌گیرد که تحت قیمت‌گذاری و سیاست‌های تنظیم بازار توسط دولت نیستند.	تولید کالاها غیراساسی
	Q _{۱۱}	۱۱. تولید کالا و خدمات انحصاری و شبه انحصاری نشانه‌ای از ارائه گزارش‌های مالی جسورانه است.	شرکت‌های انحصاری
ویژگی‌های عملیاتی شرکت CO	Q _{۱۲}	۱۲. در گروه شرکت‌ها، هرچه معاملات درون‌گروهی بیشتر باشد، احتمال ارائه گزارش‌های جسورانه بیشتر می‌شود.	شرکت‌های تلفیقی و معاملات با شرکت‌های گروه
	Q _{۱۴}	۱۴. ماهیت برخی صنایع، می‌تواند منجر به ارائه گزارش‌های مالی جسورانه شود.	ریسک و نوع صنعت
	Q _{۱۶}	۱۶. شرایط نامساعد اقتصادی در کشور سبب کاهش شفافیت گزارش‌ها و افزایش ارائه گزارش‌های مالی جسورانه توسط مدیریت می‌شود.	شرایط نامساعد اقتصادی
	Q _{۱۹}	۱۹. چون شرکت‌های کوچک و متوسط از لحاظ سیاسی کمتر تحت نظر می‌باشند؛ لذا احتمال ارائه گزارش‌های مالی جسورانه توسط آنها بیشتر می‌شود.	اندازه شرکت
ویژگی‌های راهبری CG	Q _{۲۰}	۲۰. ویژگی‌های شخصیتی مدیر (مانند ریسک‌پذیری)، عامل مهمی در ارائه گزارش‌های جسورانه است.	ویژگی‌های شخصیتی مدیر
	Q _{۱۳}	۱۳. شرکت‌ها از طریق ارتباطات سیاسی به دنبال بهبود وضعیت خود می‌باشند لذا در شرکت‌های دولتی یا شبه دولتی، جسورانه بودن گزارش‌های مالی نیز پررنگ‌تر است.	ارتباطات سیاسی
	Q _{۱۵}	۱۵. وجود ریسک حسابرسی (ذاتی، کنترل و عدم کشف) سبب افزایش ارائه گزارش‌های جسورانه توسط مدیریت می‌شود.	ریسک حسابرسی
	Q _{۱۷}	۱۷. اگر شرکت‌ها توسط مؤسسه‌های حسابرسی با رتبه پایین و تجربه کم، حسابرسی شوند بیشتر اقدام به ارائه گزارش‌های مالی جسورانه می‌نمایند.	ویژگی‌های حسابرس
	Q _{۱۸}	۱۸. عدم وجود حداقل یک عضو هیئت مدیره با تخصص مالی، به افزایش ارائه گزارش‌های مالی جسورانه منجر می‌شود.	عدم تخصص مالی اعضای هیئت مدیره

یافته‌های پژوهش

برای آزمون فرضیه پژوهش، از الگوریتم تحلیل مدل‌ها در نرم‌افزار اسمارت‌پی‌ال‌اس استفاده شد و تحلیل‌ها در دو مرحله اصلی «بررسی برازش مدل» و سپس «آزمودن فرضیه پژوهش» انجام گرفت.

بررسی برازش مدل

ارزیابی مدل‌های معادلات ساختاری و بررسی برازش مدل در نرم‌افزار پی‌ال‌اس در سه قسمت انجام می‌شود: ۱. بخش مدل‌های اندازه‌گیری؛ ۲. بخش ساختاری و ۳. بخش مدل کلی (اندازه‌گیری و ساختاری). در بخش مدل‌های اندازه‌گیری، صحت روابط موجود بررسی می‌شود. در بخش ساختاری، روابط بررسی و تفسیر می‌شود. در نهایت برازش کلی مورد بررسی قرار می‌گیرد. آمار توصیفی پاسخ‌دهندگان در جدول ۲ درج شده است.

جدول ۲. آمار توصیفی پاسخ‌دهندگان

تعداد	شرح	تعداد	شرح	
۹	۲۵ تا ۳۵ سال	۲	زن	جنسیت
۶۰	۳۶ تا ۴۵ سال		مرد	
۵۹	۴۶ تا ۵۵ سال		تحلیلگر مالی	
۳۳	بالتر از ۵۵ سال	۱۴	عضو هیئت مدیره شرکت بورسی	شغل
۲۳	کارشناسی	۲۲	حسابدار رسمی	
۹۸	کارشناسی ارشد	۱۸	استاد حسابداری	
۴۰	دکتری	۷۴	سایر	

همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد، مدرک تحصیلی بیشتر پاسخ‌دهنده‌ها کارشناسی ارشد است. عمده پاسخ‌دهنده‌ها در رده سنی بیش از ۳۵ سال قرار دارند و حداقل ۲۰ درصد از آنها، تحلیلگر مالی هستند.

برازش مدل‌های اندازه‌گیری

برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، از معیارهای پایایی، روایی همگرا و واگرا استفاده می‌شود. **الف) پایایی:** برای بررسی پایایی مدل‌های اندازه‌گیری، از پایایی ترکیبی (CR) و ضرایب بارهای عاملی استفاده می‌شود. در صورتی که معیار CR برای هر سازه بالاتر از ۰/۷ (نالنلی^۱، ۱۹۷۸) باشد نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری دارد. بارهای عاملی نیز از طریق محاسبه مقدار هم‌بستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شوند که اگر این مقدار برابر یا بیشتر از ۰/۴ (هالند^۲، ۱۹۹۹) باشد، مؤید این مطلب است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است.

1. Nunnally
2. Hulland

ب) **روایی همگرا:** روایی همگرا (AVE) نشان‌دهنده میانگین واریانس بین هر سازه (همبستگی) با شاخص‌های خود است. مکنز و همکاران (۱۹۹۶) مقدار $0/4$ به بالا را برای AVE کافی دانسته‌اند.

ج) **روایی واگرا:** میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه با رابطه آن سازه با سایر سازه‌ها است. فورنل و لارکر^۱ (۱۹۸۱) بیان می‌کنند که روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که میزان AVE برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل باشد.

ضرایب بارهای عاملی و خروجی روایی همگرا و پایایی ترکیبی، در جدول‌های ۳ و ۴ زیر نشان داده شده است.

جدول ۳. ضرایب بارهای عاملی

سازه		صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی					مدیریت					شرکت	
سؤال‌ها	Q _۱	Q _۲	Q _۳	Q _۴	Q _۵	Q _۶	Q _۷	Q _۸	Q _۹	Q _{۱۰}	Q _{۱۱}	Q _{۱۲}	Q _{۱۳}
بارعاملی	۰/۷۰۱	۰/۷۴۷	۰/۷۵۴	۰/۶۲۱	۰/۶۵۵	۰/۵۰۸	۰/۵۱۷	۰/۶۸۹	۰/۶۱۸	۰/۷۹۹	۰/۸۲۹		
سازه	ویژگی‌های عملیاتی شرکت					ویژگی‌های راهبری شرکت							
سؤال‌ها	Q _{۱۴}	Q _{۱۵}	Q _{۱۶}	Q _{۱۷}	Q _{۱۸}	Q _{۱۹}	Q _{۲۰}	Q _{۲۱}	Q _{۲۲}	Q _{۲۳}	Q _{۲۴}	Q _{۲۵}	Q _{۲۶}
بارعاملی	۰/۴۸۶	۰/۶۸۲	۰/۶۳۷	۰/۶۳۵	۰/۵۸۰	۰/۵۱۰	۰/۷۴۶	۰/۷۰۹					

همان‌طور که مشاهده می‌شود، کلیه مقادیر بارهای عاملی بزرگ‌تر از $0/4$ است که نشان می‌دهد واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر و پایایی مدل اندازه‌گیری قابل قبول است.

جدول ۴. روایی همگرا و پایایی ترکیبی

سازه	روایی همگرا	پایایی ترکیبی
گزارشگری مالی جسورانه	۰/۲۶۹	۰/۷۹۰
شرکت	۰/۶۶۲	۰/۷۹۷
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	۰/۴۸۶	۰/۸۲۵
مدیریت	۰/۳۴۶	۰/۶۷۵
ویژگی‌های شرکت	۰/۲۶۸	۰/۷۶۲
ویژگی‌های عملیاتی شرکت	۰/۴۱۴	۰/۷۳۴
ویژگی‌های راهبری شرکت	۰/۳۶۲	۰/۷۳۶

روایی همگرا که نشان‌دهنده میانگین واریانس بین هر سازه (همبستگی) با شاخص‌های خود است، باید حداقل $0/4$ باشد. با توجه به آنکه سازه‌های مدیریت و ویژگی‌های راهبری شرکت کمتر از این مقدار است، روایی همگرای مناسبی ندارد، بنابراین باید یکی از سؤال‌های مربوط به آن سازه‌ها با بار عاملی پایین حذف شود. در این قسمت سؤال ۶ از سازه

1. Fornell & Larckers

مدیریت و سؤال ۱۴ از سازه ویژگی‌های عملیاتی حذف و مجدد آزمون‌ها انجام شد و ضرایب بارهای عاملی به صورت زیر به دست آمد.

شکل ۱. ضرایب بارهای عاملی پس از حذف سؤال ۶ و ۱۴

همان طور که مشاهده می‌شود، ضرایب بارهای عاملی همه سؤال‌ها از ۰/۴ بیشتر است؛ یعنی واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری، قابل قبول است.

بیشترین شدت معناداری شاخص‌ها، در سازه «صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی» به ترتیب مربوط به شاخص‌های ذخیره نگرفتن یا به اندازه کافی شناسایی نکردن (۰/۷۵۸)، تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف (۰/۷۴۵)، وجود تحریف در گزارش‌گری مالی جسورانه (۰/۶۹۹)، تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش (۰/۶۵۱)، وجود تعدیل‌های سنواتی منفی (۰/۶۲۳)، در سازه «مدیریت» به ترتیب مربوط به شاخص‌های تغییر مداوم هیئت مدیره (۰/۷۸۹)، پاداش مدیران (۰/۶۱۶)، تقلب در صورت‌های مالی (۰/۶۰۰)، در سازه «شرکت»، به ترتیب مربوط به شاخص‌های شرکت‌های انحصاری (۰/۸۴۱) و تولید کالاهای غیراساسی (۰/۷۸۵)، در سازه «ویژگی‌های عملیاتی»، به ترتیب مربوط به شاخص‌های شرایط نامساعد اقتصادی (۰/۶۸۹)، اندازه شرکت (۰/۶۶۲)، ویژگی‌های شخصیتی مدیر (۰/۶۰۹) و شرکت‌های تلفیقی (۰/۵۹۹) و در سازه «ویژگی‌های راهبری» به ترتیب مربوط به شاخص‌های ویژگی‌های حسابرسان (۰/۷۵۹)، عدم تخصص مالی اعضای هیئت‌مدیره (۰/۷۰۶)، ارتباطات سیاسی (۰/۵۸۱) و ریسک حسابرسان (۰/۴۹۳) می‌باشد.

پس از حذف سؤال‌های ۶ و ۱۴، روایی همگرا و پایایی ترکیبی بار دیگر بررسی شد که نتایج آن در جدول ۵ درج شده است. همچنین از آنجایی که نرم‌افزار مقادیر AVE و CR را برای سازه مرتبه دوم و بالاتر، نادرست محاسبه می‌نماید؛ باید این دو مقدار را برای سازه مرتبه دوم (گزارش‌گری مالی جسورانه) به صورت دستی محاسبه نمود. مقدار

AVE از طریق توان دوم بارهای عاملی ابعاد سازه‌ها و مقدار CR از طریق واریانس خطای اندازه‌گیری مربوط به سازه‌ها به دست می‌آید. روایی همگرا و پایایی ترکیبی برای سازه‌های مرتبه اول و نیز محاسبه دستی این دو معیار برای سازه مرتبه دوم در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. روایی همگرا و پایایی ترکیبی پس از حذف سؤال‌های ۶ و ۱۴

سازه	روایی همگرا	پایایی ترکیبی
گزارشگری مالی جسورانه	۰/۴۹۰	۰/۷۱۰
شرکت	۰/۶۶۲	۰/۷۹۶
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	۰/۴۸۶	۰/۸۲۵
مدیریت	۰/۴۵۴	۰/۷۱۱
ویژگی‌های شرکت	۰/۷۰۹	۰/۸۳۰
ویژگی‌های عملیاتی شرکت	۰/۴۱۴	۰/۷۳۳
ویژگی‌های راهبری شرکت	۰/۴۱۱	۰/۷۳۵

همان طور که مشاهده می‌شود، روایی همگرای کلیه سازه‌ها بالاتر از ۰/۴ است که نشان‌دهنده میانگین واریانس بین هر سازه (هم‌بستگی) با شاخص‌های خود است و پایایی ترکیبی که بالاتر از ۰/۷ است، پایداری درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری را نشان می‌دهد.

برای بررسی روایی واگرا از روش فورنل و لارکر (۱۹۸۱) استفاده می‌شود. مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، باید از مقدار هم‌بستگی میان آنها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی نمایش داده شده‌اند، بیشتر باشد.

جدول ۶. روایی واگرا پس از حذف سؤال‌های ۶ و ۱۴

سازه	شرکت	صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	مدیریت	ویژگی‌های عملیاتی شرکت	ویژگی‌های راهبری شرکت
شرکت	۰/۸۱۴				
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	۰/۶۰	۰/۶۹۷			
مدیریت	۰/۲۰۹	۰/۴۱۰	۰/۶۷۴		
ویژگی‌های عملیاتی شرکت	۰/۱۲۱	۰/۱۳۳	۰/۳۷۶	۰/۶۴۳	
ویژگی‌های راهبری شرکت	۰/۳۷۹	۰/۱۸۱	۰/۳۰۸	۰/۴۲۰	۰/۶۴۱

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که روایی واگرای مدل در حد مناسبی است. به بیان دیگر، در مدل، سازه‌ها با شاخص‌های خود نسبت به سازه‌های دیگر تعامل بیشتری دارد.

برازش مدل ساختاری

برای بررسی برازش مدل ساختاری از معیارهای زیر استفاده شده است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۶):

الف) ضرایب معناداری z (مقادیر t-values)

در صورتی که مقدار z یا همان t-values از ۱/۹۶ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها و در نتیجه تأیید سؤال در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. همچنین برای کنترل نمودن معناداری روابط بین هر سؤال و متغیر مربوطه (برازش مدل‌های اندازه‌گیری) می‌توان از آن استفاده نمود.

ب) معیار R^2

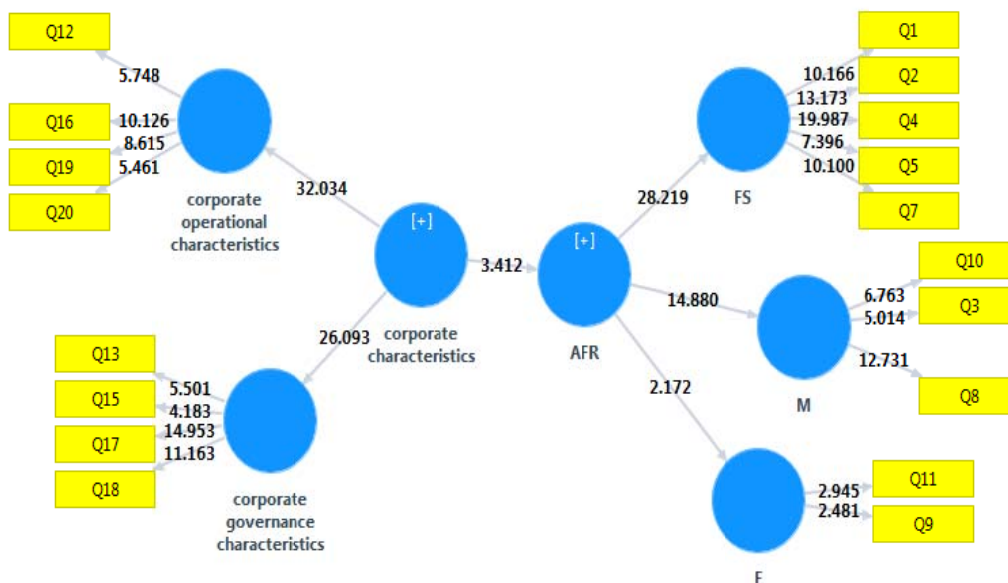
R^2 ، معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به‌کار می‌رود. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 در نظر گرفته می‌شود.

ج) معیار Q^2 (Stone-Guesser Criterion)

قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد و در صورتی که در مورد یک سازه درون‌زا ۰/۰۲ و ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را کسب نماید، به‌ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه را دارد.

د) معیار Redundancy

این معیار از حاصل ضرب مقادیر اشتراکی سازه‌ها در مقادیر R^2 مربوط به آنها به‌دست می‌آید. هرچه مقدار میانگین Redundancy مربوط به سازه‌ها (Red) بیشتر باشد، برازش بخش ساختاری مدل مناسب‌تر است. نتایج مربوط به بخش برازش مدل ساختاری به‌صورت زیر است.

شکل ۲. ضرایب معناداری z (مقادیر t-values)

با توجه به شکل فوق، تمامی ضرایب معناداری z از ۱/۹۶ بیشتر است که این امر معنادار بودن تمامی سؤال‌ها و روابط میان متغیرها را در سطح اطمینان ۹۵ درصد نشان می‌دهد. جدول زیر، معیار Q^2 را برای هر یک از سازه‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۷. معیار Q^2

سازه	SSE	SSO	$Q^2 = (1 - SSE/SSO)$
شرکت	۳۰۸/۶۷۸	۳۲۲/۰۰۰	۰/۰۴۱
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	۵۰۳/۵۳۷	۸۰۵/۰۰۰	۰/۳۷۴
مدیریت	۳۷۱/۰۷۵	۴۸۳/۰۰۰	۰/۲۳۲
ویژگی‌های عملیاتی شرکت	۴۶۵/۱۳۹	۶۴۴/۰۰۰	۰/۲۷۸
ویژگی‌های راهبری شرکت	۴۶۹/۰۱۰	۶۴۴/۰۰۰	۰/۲۷۲

مقادیر Q^2 سازه‌ها به غیر از سازه F، نشان از قدرت پیش‌بینی قوی مدل در خصوص سازه‌ها را دارد و برازش مناسب مدل ساختاری پژوهش را بار دیگر تأیید می‌نماید. مقادیر R^2 سازه‌ها به غیر از سازه F، نیز حکایت از برازش قوی مدل ساختاری دارد. معیار Redundancy مربوط به سازه‌ها و میانگین آنها نیز به صورت زیر است. گفتنی است که از معیار Red در فرمول GOF استفاده می‌شود.

جدول ۸. معیار Redundancy

سازه	معیار R Squares	مقادیر اشتراکی	معیار Redundancy
گزارشگری مالی جسورانه	۰/۱۲	۰/۴۸۲	۰/۰۵۷
شرکت	۰/۹۸	۰/۶۶۱	۰/۰۶۴
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	۰/۷۹۵	۰/۴۸۶	۰/۳۸۶
مدیریت	۰/۵۵۳	۰/۴۵۳	۰/۲۵۰
ویژگی‌های عملیاتی شرکت	۰/۷۰۸	۰/۴۱۰	۰/۲۹۰
ویژگی‌های راهبری شرکت	۰/۷۱۲	۰/۴۱۳	۰/۲۹۴
میانگین	۰/۴۹۷	۰/۴۸۴	۰/۲۲

برازش مدل کلی

مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل، کامل می‌شود و تنها از یک معیار به نام GOF استفاده می‌شود. معیار GOF که توسط تننهاوس، آماتو و وینزی^۱ (۲۰۰۴) مطرح گردید، برازش بخش کلی مدل را کنترل می‌نماید و سه مقدار ۰/۰۱ و ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای آن در نظر گرفته شده است. معیار GOF از مجذور حاصل ضرب «میانگین مقادیر اشتراکی» در «میانگین ضریب تعیین تعدیل شده» به دست می‌آید که اعداد مربوط به آنها در جدول فوق محاسبه گردیده است.

1. Tenenhaus, Amato & Vinzi

بنابراین مقدار GOF به صورت زیر است:

$$GOF = \sqrt{Communalities \times R^2} = 0.490 \quad (\text{رابطه ۱})$$

با توجه به حصول مقدار ۰/۴۹۰ برای GOF، برازش بسیار مناسب مدل کلی تأیید می‌شود.

آزمودن فرضیه پژوهش

پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی، فرضیه پژوهش بررسی و آزمون می‌شود که شامل دو قسمت است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۶):

بررسی ضرایب معناداری z (مقادیر t-value)

در صورتی که ضرایب معناداری مسیرهای مدل بیشتر از ۱/۹۶ باشد، فرضیه‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌شود. همان طور که در شکل ۲ نشان داده شد و در جدول ۹ به صورت خلاصه مشاهده می‌شود، کلیه ضرایب بیشتر از ۱/۹۶ است و فرضیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌شود.

جدول ۹. ضرایب معناداری z (مقادیر t-value)

شرکت ۲/۱۷۲		مدیریت ۱۴/۸۸۰			صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی ۲۸/۲۱۹					سازه
Q _{۱۱}	Q _۹	Q _{۱۰}	Q _۸	Q _۳	Q _۷	Q _۵	Q _۴	Q _۲	Q _۱	سؤال‌ها
۲/۹۴۵	۲/۴۸۱	۶/۷۶۳	۱۲/۷۳۱	۵/۰۱۴	۱۰/۱۰	۷/۳۹۶	۱۹/۹۶	۱۳/۱۷	۱۰/۱۶	
		ویژگی‌های راهبری شرکت ۲۶/۰۹۳			ویژگی‌های عملیاتی شرکت ۳۲/۰۳۴					سازه
		Q _{۱۸}	Q _{۱۷}	Q _{۱۵}	Q _{۱۳}	Q _{۲۰}	Q _{۱۹}	Q _{۱۶}	Q _{۱۲}	سؤال‌ها
		۱۱/۱۶۳	۱۴/۹۵۳	۴/۱۸۳	۵/۵۰۱	۵/۴۶۱	۸/۶۱۵	۱۰/۱۲۶	۵/۲۴۸	

بررسی ضرایب استاندارد شده بارهای عاملی

ضرایب معنادار z، تأیید یا رد سؤال‌ها و جهت روابط و اثرات (صحت روابط) را نشان می‌دهد در حالی که ضرایب بارهای عاملی، میزان تبیین شدن متغیرها و شدت رابطه بین سازه‌ها را می‌سنجد. بیشترین بار عاملی مربوط به سازه «صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی» و در مرتبه دوم مربوط به سازه «مدیریت» است. کمترین بار عاملی نیز مربوط به سازه «شرکت» می‌باشد. همچنین سازه «ویژگی‌های راهبری شرکتی» در مقایسه با «ویژگی‌های عملیاتی شرکت» دارای بار عاملی بیشتری می‌باشد.

پس از حذف سؤال‌های ۶ و ۱۴، با توجه به اطلاعات شکل‌های ۱ و ۲ و نیز نتایج پایایی، روایی همگرا و واگرا در بخش «برازش مدل اندازه‌گیری»، ضرایب معناداری z، معیار R^۲، معیار Q^۲ و معیار Redundancy در بخش مربوط به «برازش مدل ساختاری»، و نیز تأیید معیار GOF در بخش «برازش مدل کلی»، برازش مدل بررسی شده و در نهایت با تأیید مقادیر t-value و ضرایب استاندارد شده بارهای عاملی، برازش مطلوب الگوی نهایی تأیید می‌شود و نیز باعث تأیید

این فرضیه می‌شود که ویژگی‌های شرکت تأثیر معناداری بر ارائه گزارش‌ها به صورت جسورانه دارد. سایر روابط میان متغیرهای پنهان که پنج بعد را به دو متغیر اصلی ویژگی‌های شرکت و گزارشگری مالی جسورانه متصل می‌سازند نیز همگی معنادار بوده که نشان از تبیین مناسب متغیرهای اصلی توسط ابعاد را دارد. ضریب معنادار Z مسیر میان دو متغیر پنهان ویژگی‌های شرکت و گزارشگری مالی جسورانه نشان داد که ویژگی‌های شرکت بر گزارشگری مالی جسورانه اثر معناداری دارد. مطابق شکل ۱ که نشان‌دهنده ضرایب بارهای عاملی پس از حذف سؤال‌های ۶ و ۱۴ می‌باشد، ضریب استاندارد شده بارهای عاملی مسیر میان متغیر ویژگی‌های شرکت و گزارشگری مالی جسورانه، ۰/۳۴۷ می‌باشد که بیانگر این مطلب است که ویژگی‌های شرکت به میزان ۳۴/۷ درصد از تغییرات متغیر گزارشگری مالی جسورانه را تبیین می‌کند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش

هدف از انجام پژوهش، شناسایی و اعتبارسنجی سایر شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه و عوامل مؤثر بر آن (ویژگی‌های شرکت) از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران حرفه حسابداری و حسابرسی و تدوین و توزیع پرسش‌نامه بوده است. همچنین در این پژوهش بررسی شده است که آیا ویژگی‌های شرکت بر گزارشگری مالی جسورانه اثر معناداری دارد یا خیر. با توجه به اطلاعات فوق می‌توان نتیجه‌گیری نمود شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه و عوامل مؤثر بر آن از اعتبار کافی دارد و الگوی نهایی از برازش مطلوبی برخوردار است. پس از حذف متغیر شماره ۶ (تفاوت EPS واقعی و پیش‌بینی شده)، شاخص‌های تأیید شده بدین ترتیب مشخص شد: تحریف، تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف، عدم ذخیره‌گیری، تعدیل‌های سنواتی منفی، تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش، تقلب، تغییر مداوم هیئت مدیره، پاداش مدیران، تولید کالاهای غیراساسی و نیز شرکت‌های انحصاری. همچنین با حذف سؤال ۱۴ (ریسک و نوع صنعت)، فاکتورهای مؤثر بر جسورانه‌بودن گزارش‌ها شامل شرکت‌های تلفیقی و معاملات با شرکت‌های گروه بدین صورت به دست آمد: شرایط نامساعد اقتصادی، اندازه شرکت، ویژگی‌های شخصیتی مدیر، ارتباطات سیاسی، ریسک حسابرسی، ویژگی‌های حسابرس و عدم تخصص مالی اعضای هیئت مدیره.

بیشترین بار عاملی مربوط به سازه «صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی» و در مرتبه دوم مربوط به سازه «مدیریت» است. کمترین بار عاملی نیز مربوط به سازه «شرکت» است. همچنین سازه «ویژگی‌های راهبری شرکتی» در مقایسه با «ویژگی‌های عملیاتی شرکت» بار عاملی بیشتری دارد.

استدلال در خصوص شاخص‌ها و عوامل تأیید شده به صورت زیر ارائه شده است:

- شرکت‌های تلفیقی و معاملات با شرکت‌های گروه: در شرکت‌های تلفیقی به دلیل معاملات درون گروهی معمولاً شفافیت کمتر می‌شود. شرکت اصلی به نوعی با شرکت‌های فرعی خود بازی کرده و خرید و فروش و نقل و انتقالات صورتی انجام می‌دهند یا ممکن است مزایا و مخاطرات را انتقال ندهند. مدیریت سود یکی از شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه است که در این خصوص، نتایج پژوهش ساعی و عبدی (۱۳۹۳) نشان داد که برخلاف انتظارات، نسبت مدیریت سود در شرکت اصلی بیشتر از صورت‌های مالی تلفیقی است. در شرکت‌های اصلی میانگین نسبت اقلام تعهدی اختیاری در صورت‌های مالی جداگانه شرکت اصلی بیشتر از صورت‌های تلفیقی است.

- وضعیت اقتصادی: مطابق پژوهش احمدیان و همکاران (۱۳۹۷)، وضعیت اقتصادی بر واکنش سرمایه‌گذاران به اخبار خوب و اخبار بد مرتبط با شرکت تأثیرگذار است و این امر به تغییر رفتار گزارشگری مالی شرکت‌های سهامی منجر می‌شود؛ به طوری که چون در دوره‌های رکود، نتایج منفی با احتمال بیشتری رخ می‌دهد و به دلیل افزایش تمرکز ذی‌نفعان بر ریسک تجاری و کاهش ارزش‌ها، هم مدیران و هم حسابرسان تمایل بیشتری در جهت به‌کارگیری رویه‌های محافظه‌کارانه‌تر در گزارش سود حسابداری دارند.
- اندازه شرکت: بر اساس فرضیه سیاسی، هرچه اندازه شرکت‌ها بزرگ‌تر باشد، مدیریت شرکت‌ها به‌منظور اجتناب از توجه رسانه‌ها، تمایل بیشتری به استفاده از رویه‌های حسابداری محافظه‌کارانه به‌منظور کاهش سود خالص دارند (ابراهیمی کردلر و شهریاری، ۱۳۸۸). بنابراین احتمال ارائه گزارش‌های جسورانه در شرکت‌های بزرگتر کاهش می‌یابد.
- ویژگی‌های شخصیتی مدیر: ویژگی‌های شخصیتی و اخلاقی مدیر، تأثیر بسزایی در بروز رفتارها و نیز نحوه ارائه گزارش‌ها دارد. صادقین و همکاران (۱۳۹۸) نتیجه‌گیری نمودند که ضعف ویژگی‌های اخلاقی، به تنهایی باعث نمی‌شود که عمل غیراخلاقی گزارشگری متقلبانانه بروز کند؛ ولی داشتن ویژگی شخصیتی ماکیاولیسم (یکی از ویژگی‌های تاریک شخصیت است و با رفتارهای منفی هم‌چون فریبکاری و حيله‌گری برای دستیابی به هدف خاص همراه است که می‌تواند درستکاری و پرهیزکاری افراد را تحت تأثیر قرار دهد)، علاوه بر تأثیرگذاری بر ویژگی‌های اخلاقی، می‌تواند به تنهایی به بروز پدیده گزارشگری مالی متقلبانانه منجر شود.
- ارتباطات سیاسی: حمایت دولت موجب عملکرد نامناسب شرکت می‌شود و این نفوذ سیاسی منجر به تضعیف سازوکارهای حاکمیت شرکتی و در نتیجه عملکرد ضعیف شرکت‌ها می‌شود (دونگ جی، فریزال و کامران،^۱ ۲۰۱۷). پژوهش گیولی و هان (۲۰۱۰) نیز نشان داد سطح کیفیت اقلام تعهدی در مالکیت‌های دولتی پایین‌تر از مالکیت‌های خصوصی می‌باشد؛ به بیان دیگر احتمال مدیریت کردن سود در مالکیت‌های دولتی بیشتر است.
- ریسک حسابرسی: مطابق استانداردهای حسابرسی، احتمال خطر حسابرسی می‌تواند به سه احتمال تجزیه شود که شامل احتمال خطر ذاتی (احتمال رخ دادن یک تحریف با اهمیت در یک حساب و با فرض آنکه برای آن، کنترل داخلی وجود نداشته باشد)، احتمال خطر کنترل (احتمال اینکه سیستم کنترل داخلی صاحب‌کار نتواند به‌موقع از رخ دادن یک تحریف با اهمیت پیشگیری یا آن را کشف کند) و احتمال خطر عدم کشف (احتمال اینکه روش‌های رسیدگی حسابرسان سبب شود به این نتیجه برسند که تحریف بااهمیتی در حساب وجود ندارد در حالی که حساب مزبور واقعاً حاوی تحریف با اهمیت است) است. لذا وجود اینگونه خطرهای مربوط به حسابرسی می‌تواند بر نحوه ارائه گزارش‌ها توسط مدیر اثرگذار باشد.
- ویژگی‌های حسابرس: مطابق تحقیقات انجام شده، ویژگی‌های حسابرس مانند تخصص، تجربه، دوره تصدی حسابرس و اندازه موسسه حسابرسی می‌تواند بر نحوه ارائه گزارش‌ها توسط صاحب‌کار مؤثر باشد. برای مثال در تحقیق کرمی و همکاران (۱۳۹۰) بیان گردید که تعاملات طولانی مدت حسابرس و صاحب‌کار منجر به

افزایش استفاده از روش‌های محافظه‌کارانه توسط صاحب‌کار می‌شود. به اعتقاد این گروه، از آنجایی که حسابرسان جدید فاقد شناخت کافی درباره فعالیت‌های تجاری و سامانه‌های کنترل داخلی صاحب‌کار هستند، مجبور می‌شوند بیشتر به تصمیمات مدیران درباره گزارشگری مالی اتکا کرده و در نتیجه احتمال بیشتری وجود دارد که با روش‌های فرصت‌طلبانه مدیران موافقت کنند.

- عدم تخصص مالی اعضای هیئت مدیره: به نظر می‌رسد افزایش سواد مالی اعضای هیئت مدیره سبب ارائه اطلاعات مناسب‌تر می‌شود و قدرت چانه‌زنی نزد حسابرس نیز افزایش می‌یابد. بنابراین احتمال ارائه گزارش‌ها به صورت متهورانه توسط مدیر بیشتر می‌شود اما مطابق پژوهش یونس و همکاران (۲۰۱۱) با افزایش تخصص مالی، مهارت‌های مدیران در شرکت بیشتر می‌شود و در نتیجه تلاش بیشتری جهت دستیابی به اهداف شرکت می‌کنند. هر چه دانش حسابداری اعضای هیئت مدیره بیشتر باشد، اطلاعات شفاف‌تر و گزارش‌های مناسب‌تری ارائه می‌شود و این موضوع باعث می‌شود در نهایت تجدیدارائه‌ها نیز کاهش یابد.
- وجود تحریف در گزارش‌های مالی جسورانه: جسورانه‌بودن به نوعی تخطی و عدم رعایت استانداردهای حسابداری مالی است. گزارش‌های جسورانه متضاد ارائه گزارش‌ها به صورت منصفانه است. موارد ذکر شده تعریفی از تحریف و منظور تحریف‌هایی است که مبلغ آن بالاتر از سطح اهمیت است، مهم بوده و مرتبط با محتوا و نه شکل ظاهری باشد.
- تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف: تکرار تحریفی که مبلغ و عدد آن مشخص باشد و در سال‌های متوالی برطرف نشود نشانگر این است که مشکلی وجود داشته و مدیریت قصد اصلاح آن را ندارد و با این کار قصد افزایش سود به صورت غیرواقعی را دارد.
- ذخیره نگرفتن یا به اندازه کافی شناسایی نکردن: در برخی شرکت‌ها جهت تسریع در شناسایی سود، ذخیره به قدر کافی شناسایی نمی‌شود و یا از طریق به تعویق انداختن برخی اسناد و ثبت‌ها، سودها هموارسازی می‌شود. مانند عدم ذخیره‌گیری لازم توسط مدیریت در خصوص دعاوی حقوقی.
- وجود تعدیل‌های سنواتی منفی: اگر تعدیلات سنواتی منفی بوده و اثر با اهمیتی بر سود داشته باشد، این موضوع می‌تواند نشان‌دهنده افزایش درآمدها و کاهش هزینه‌ها و به طور کلی دستکاری ارقام تعهدی توسط مدیریت باشد.
- تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش: افزایش چشمگیر در «فروش» و «نسبت بهای تمام شده به فروش» امسال نسبت به سال‌های گذشته می‌تواند به عنوان نشانه‌ای از گزارش‌های جسورانه باشد. مانند افزایش غیرواقعی فروش بدون داشتن ظرفیت تولیدی لازم در برخی صنایع.
- تقلب در صورت‌های مالی: در گزارش‌های جسورانه، بیان صادقانه وجود ندارد. برخی موضوعات پنهان و کتمان می‌شود و برخی اطلاعات به صورت غیرواقعی و نادرست ارائه می‌شود. گزارش‌های مالی جسورانه در جهت اهداف و منافع شخصی تهیه می‌شود.
- تغییر مداوم هیئت مدیره: در بسیاری از موارد، شرکت‌هایی که وضعیت مطلوب و عملکرد مالی مناسبی ندارند،

اعضای هیئت مدیره از مدیرعامل انتظار دارند که وضعیت شرکت را به‌نحو مطلوب نشان دهند تا استفاده‌کنندگان به‌خصوص سرمایه‌گذاران و وام‌دهندگان بر اساس اطلاعات مطلوب، تصمیم‌گیری نمایند. همچنین انتظار می‌رود که به هر نحوی به مبلغ EPS پیش‌بینی شده دست یافته و آن را در صورت‌های مالی نشان دهد. در بسیاری موارد در صورت عدم دستیابی به هدف فوق، مدیرعامل برکنار می‌شود و این تغییر مداوم می‌تواند کارایی را نیز کاهش دهد.

- پاداش مدیران: مهم بودن پاداش مدیر به‌دلیل پذیرش تئوری نمایندگی و همچنین با هدف مطلوب نشان دادن کارکرد است. به‌دلیل تضاد منافع بین مدیران و مالکان و همچنین افق کوتاه‌مدت، مدیران به‌دنبال افزایش سود و در نتیجه افزایش پاداش می‌باشند لذا اقدام به ارائه گزارش‌های مالی به‌صورت جسورانه می‌نمایند.
- تولید کالاهای غیراساسی: استدلال بر این است که ارائه گزارش‌های جسورانه در شرکت‌های با تولید کالاهای اساسی به‌دلیل وجود اهرم‌های بازدارنده مانند سازمان تعزیرات و بازرسی و کنترل آنها توسط سازمان‌های مذکور، کاهش می‌یابد.
- تولید کالاهای انحصاری: از آنجایی که این شرکت‌های انحصاری تنها تولیدکننده نوع خاصی از کالاها هستند و رقابت در بازار آنها وجود ندارد لذا کالاهای خود را با قیمت بالاتری به فروش رسانده و به نوعی در قیمت‌ها دستوری عمل می‌نمایند. وجود انحصار در عمل باعث به‌وجود آمدن انواع فسادها و رانت‌های دولتی و خصوصی می‌شود.

مشابه با هر پژوهش دیگری، این پژوهش نیز برخی محدودیت‌هایی دارد. برای مثال با توجه به آنکه مصاحبه‌شوندگان از بین مدیران ارشد حسابرسی و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با داشتن حداقل ۵ سال سابقه کار انتخاب می‌شدند، دسترسی به آنها با توجه به وقت اندکشان، بسیار دشوار بود. محدودیت دیگر پژوهش این است که پاسخ دهنده‌ها به سؤال‌های پرسش‌نامه، ممکن است آگاهی و اطلاعات کاملی از موضوع نداشته باشند. همچنین به‌دلیل مشغله زیاد، با قرار دادن زمان اندکی، به سؤال‌ها پاسخ دهند یا سؤال‌ها را در اختیار شخص دیگری جهت پاسخ‌گویی قرار دهند که آن شخص دارای دانش کافی نباشد. پیشنهاد می‌شود کلیه ویژگی‌های مربوط به حسابرس و مؤسسه حسابرسی از پژوهش‌های داخلی و خارجی و نیز از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران حرفه حسابداری و حسابرسی شناسایی و نقش حسابرسان را بر ارائه یا عدم ارائه گزارش‌های مالی جسورانه توسط مدیریت مورد بررسی و اعتبارسنجی قرار داد. همچنین پیشنهاد می‌شود که اثر گزارشگری مالی جسورانه بر برخی متغیرهای مهم و اثرگذار از جمله قیمت سهام یا اثر آن بر برخی متغیرهای اقتصادی در سطح کلان بررسی شود. در نهایت پیشنهاد می‌شود که اثر ویژگی‌های شرکت بر گزارشگری مالی جسورانه با استفاده از عوامل و شاخص‌هایی که در این مقاله تأیید گردید، بر اساس اطلاعات صورت‌های مالی شرکت‌ها در عمل بررسی شود و نتایج حاصل در خصوص روابط و شدت اثرگذاری و سایر جنبه‌ها با نتایج این پژوهش مقایسه شود. همچنین می‌توان نتایج را به تفکیک صنعت‌های مختلف نیز بررسی کرد.

منابع

- ابراهیمی کردلر، علی و شهیری، علیرضا (۱۳۸۸). «بررسی رابطه بین هزینه‌های سیاسی و محافظه‌کاری (فرضیه سیاسی) در بورس اوراق بهادار تهران»، *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱۶(۵۷)، ۳-۱۶.
- احمدیان، وحید؛ اعتمادی، حسین و آقایی، محمدعلی (۱۳۹۷). بررسی تأثیر عملکرد اقتصاد کلان بر ارتباط ارزشی و محافظه‌کاری سود حسابداری شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱۰(۳۸)، ۱۴۵-۱۶۴.
- حساس یگانه، یحیی (۱۳۹۶). *فلسفه حسابرسی*. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- داوری، علی؛ رضازاده، آرش (۱۳۹۶). «مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS» (چاپ چهارم)، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- رضازاده، جواد و بکشلو، عاطفه (۱۳۹۳). گزارشگری مالی متهورانه و آگاهی‌بخشی قیمت سهام. *پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی*، ۳(۵)، ۷-۲۲.
- ساعی، محمدجواد و عبدی، مهدی (۱۳۹۳). بررسی تجربی مدیریت سود در صورت‌های مالی تلفیقی و صورت‌های مالی شرکت اصلی. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۶(۲۱)، ۵۲-۶۷.
- شمسایی، وحید (۱۳۹۲). مدیریت سود و تقلب در گزارشگری مالی. *مجله حسابرسی*، ۶(۶۴)، ۱۰۶-۱۱۴.
- صادقیان، مسعود؛ بنی‌مهد، بهمن؛ جهانگیرنیا، حسین و غلامی جمکرانی، رضا (۱۳۹۸). ماکیاولیسم، جهت‌گیری اخلاقی و گزارشگری مالی متقلبان. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۶(۳)، ۴۱۳-۴۳۴.
- علی احمدی، سعید و سروش‌یار، افسانه (۱۳۹۵). ارزیابی نقش رویکردهای تدوین استانداردهای حسابداری و تخصص‌کاری حسابرسان بر گزارشگری مالی متهورانه. *حسابداری مالی*، ۸(۳۰)، ۱۴۳-۱۶۱.
- قائمی، محمدحسین؛ کیانی، آیدین و تقی‌زاده، مصطفی (۱۳۹۳). محافظه‌کاری شرطی در گزارشگری مالی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۱(۴)، ۴۷۱-۴۸۴.
- کریمی، غلامرضا؛ بذرافشان، عاطفه و محمدی، امیر (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین دوره تصدی حسابرسان و مدیریت سود. *دانش حسابداری*، ۴(۴)، ۶۵-۸۲.
- کیوی، ریمون؛ لوک وان، کامپنهود (۱۳۸۷). *روش تحقیق در علوم اجتماعی* (نیک گهر، مترجم). تهران: انتشارات توتیا.
- مشایخی، بیتا؛ عظیمی، عابد (۱۳۹۵). تأثیر توانایی‌های مدیریت بر رابطه بین مدیریت سود واقعی و عملکرد آتی شرکت. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۳(۲)، ۲۵۳-۲۶۷.

References

- Abdel-Meguid, A., Ahmed, A. & Ullman. S. (2013). Auditor independence, corporate governance and aggressive financial reporting: an empirical analysis. *Journal of Management and Governance*, 17: 283-307.
- Ahmadian, V., Etemadi, H. & Ali Aghayi, M. (2018). Macroeconomic performance impact on the Accounting conservatism and information content of accounting earnings in Tehran Stock Exchange companies. *Journal of Accounting and Auditing Research*, 10 (38): 145-164. (in Persian)

- Aliahmadi, S. & Soroushyar, A. (2016). Evaluation the role of Accounting Standards Setting Approaches and Auditor Expert on the Aggressive Financial Reporting. *Quarterly financial accounting*, 8 (30), 143-161. (in Persian)
- Davari, A, Rezazadeh, A. (2017). Structural equation modeling with PLS. *Jahad Daneshgahi*, 4, 79-100. (in Persian)
- Dong, J., Nor Farizal, M. & Kamran A. (2017). Accounting conservatism, corporate governance and political connections. *Asian Review of Accounting*, 25(2), 288- 318.
- Ebrahimi Kordlar, A. & Shahriari, A. (2009). A Review of Relationship between the Political Costs and Conservatism in Tehran Stock Exchange. *Accounting and Auditing Review Journal*, 16(57), 3-16. (in Persian)
- Fornell, C., & Larkers, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 39-50.
- Frank, M. M., Lynch, L., Rego, S.O. & Zhao, R. (2018). Are corporate Risk-Taking Practices Indicative of Aggressive Reporting Practices. *American Accounting Association*, 1, 31-55.
- Ghaemi, M., Kiani, A. & Taghizadeh, M. (2014). Conditional conservatism in financial reporting. *Accounting and Auditing Review Journal*, 21(4), 471-484. (in Persian)
- Givoly, D., Hayn, C., Leuz, C., Katz, S. (2010). Does Public Ownership of Equity Improve Earnings Quality? *The Accounting Review*, 85(1), 195-225.
- Grenier, J.H., Pomeroy, B. & Stern, M.T. (2015). The effects of accounting standard precision, auditor task expertise, and judgment frameworks on audit firm litigation exposure. *Contemporary Accounting Research*, 32(1), 336-357.
- Hassas Yeganeh, Y. (2017). *Philosophy of Auditing*. Tehran: Elmi-Farhangy Publications. (in Persian)
- Healy, P., Wahlen, J. (1999). A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *American Accounting Association*, 13(4), 365-383.
- Hulland, J. (1999). Use of partial least squares (PLS). *Strategic management journal*, 20(2), 195-204.
- Karami, G., Bazrafshan, A. & Mohammadi, A. (2011). Auditor Tenure and Earnings Management. *Journal of Accounting Knowledge*, 2(4), 65-82. (in Persian)
- Mackenzie, S. B., Podsakoff, P.M. & Jarvis, C. B. (1996). The problem of measurement model misspecification in behavioral and organizational research and some recommended solutions. *Journal of Applied Psychology*, 90(4), 710-730.
- Mashayekhi, B. & Azimi, A. (2016). Influence of Manager's Abilities on the Relation between Real Earning Management and Future Firm Performance. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 23(2), 253-267. (in Persian)
- Nelson, M. W. (2003). Behavioral Evidence on the Effects of Principles- and Rules-Based Standards. *Accounting Horizons*, 17(1), 91-104.
- Nunnally, J. (1978). *Psychometric theory* (2th ed.). New York: McGraw-Hill.

- Patelli, L. & Perini, M. (2015). Is Tone at the Top Associated with Financial Reporting Aggressiveness? *Journal Bus Ethics*, 126, 3–19.
- Peasnell, K.V., Pope, P.F. & Young, S. (2000). Accrual Management to meet Earnings Targets: UK evidence pre-and post-Cadbury. *The British Accounting Review*, 32(4), 415-445.
- Rachmawati, N. A. & Martani, D. (2017). Book-Tax Conformity Level on the Relationship between Tax Reporting Aggressiveness and Financial Reporting Aggressiveness. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 11, 86–101.
- Rezazadeh, J. & Bekeshloo, A. (2014). Aggressive financial reporting and stock price informativeness. *Journal of Applied Research in Financial Reporting*, 3(5), 7–22. (in Persian)
- Sadeghian, M., Banimahd, B., Jahangir Nia, H., & Gholami Jamkarani, R. (2019). Machiavellianism, Ethical Orientation and Fraudulent Financial Reporting. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 26(3), 413-434. (in Persian)
- Saie, M., Abdi, M. (2014). Consolidated and parent company earning management: an Exprimental Study. *Journal of Accounting and Auditing Research*, 6(21), 52-67. (in Persian)
- Shamsaei, V. (2013). Earnings Management and Fraud in financial reporting. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 64, 106–114. (in Persian)
- Teddlie, C. & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research: integrating quantitative and qualitative techniques in the social and behavioral sciences*. London.
- Tenenhaus, M., Amato, S. & Esposito Vinzi, V. (2004). A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modeling. *In Proceedings of the XLII SI scientific meeting*, 739-742.
- Yu, Z., Li, L., Tian, G. & Zhang, H. (2013). Aggressive reporting, investor protection and stock price informativeness: evidence from Chinese firms. *Journal of International*, 22(2), 71-85.
- Yunos, R., Smith, M., Ismail, Z. & Ahmad, S. (2011). Inside concentrated owners, Board of Directors and accounting conservatism. Annual Summit on Business and Entrepreneurial Studies (ASBES 2011) Proceeding, *Conference Paper*.